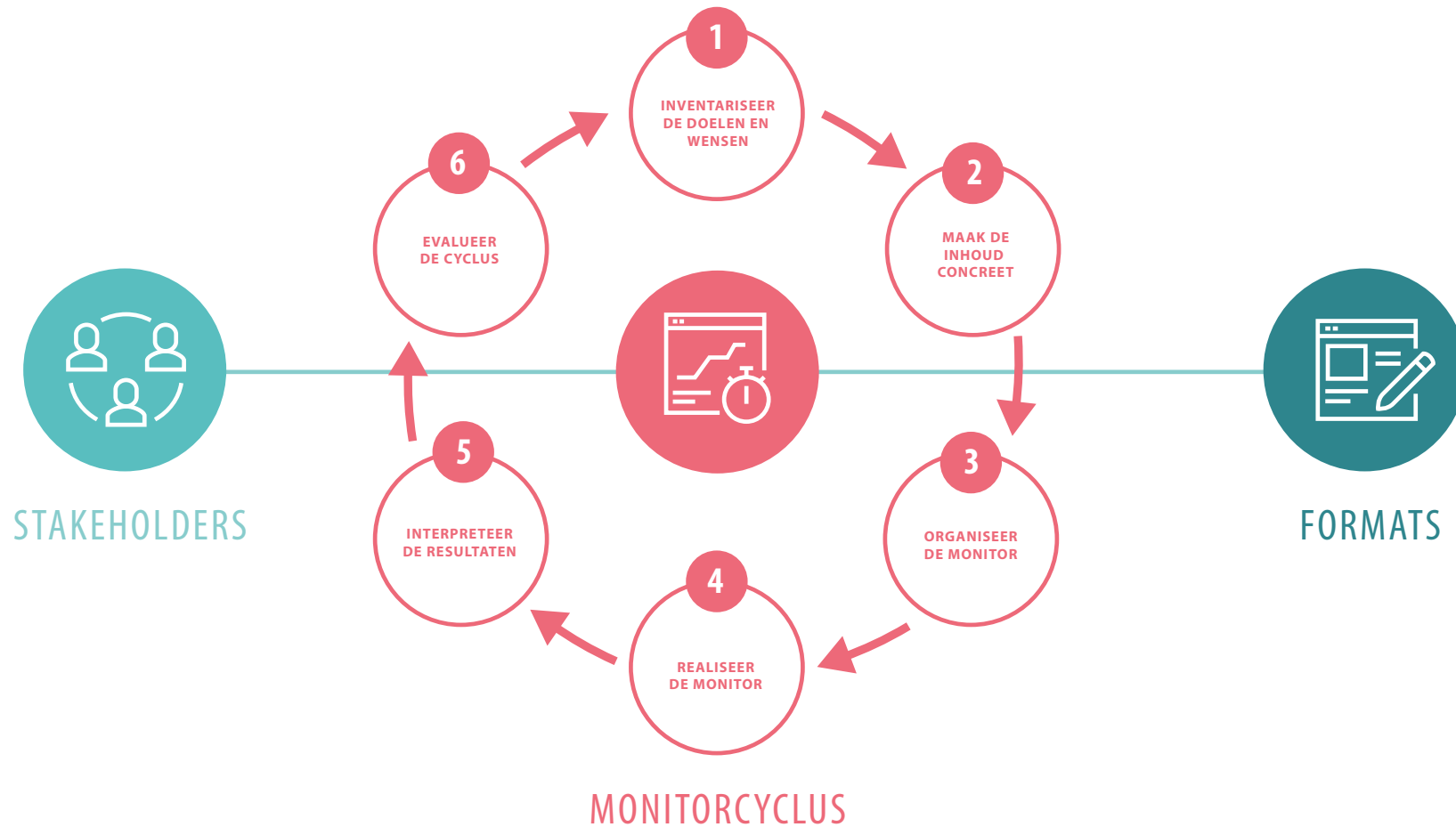

MODULE MONITORING KETENAANPAK VOOR KINDEREN MET OVERGEWICHT EN OBESITAS

COLOFON

Module monitoring

Ketenaanpak voor kinderen met overgewicht en obesitas

Deze module is een uitgave van Care for Obesity, een project van de Vrije Universiteit Amsterdam

AUTEURS

dr. Monique Jacobs, GGD Hart voor Brabant

drs. Marian Sijben, Care for Obesity / Sijben Advies BV

dr. Jutka Halberstadt, Care for Obesity / Vrije Universiteit Amsterdam

VORMGEVING

Lisa Winters, Illustratie en grafisch ontwerp / Vilans

TEKSTREDACTIE

Pauline van Tienhoven, Vilans

FINANCIËEL MOGELIJK GEMAAKT DOOR

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

maart 2019

© 2019 Stichting Vrije Universiteit Amsterdam

RECHTEN

Zowel verspreiden van als citeren uit de Module monitoring (tekst en/of beelden) moet altijd gebeuren onder vermelding van de volgende bron: M. Jacobs, M. Sijben, J. Halberstadt: Module monitoring, ketenaanpak voor kinderen met overgewicht en obesitas. Amsterdam: Care for Obesity, maart 2019.

Gebruik van het logo van Care for Obesity is alleen toegestaan en zelfs vereist als de volledige producten van Care for Obesity worden gebruikt zonder dat er wijzigingen aan de opmaak en inhoud zijn aangebracht. Toevoegen van eigen logo's aan de producten van Care for Obesity is dan toegestaan.

Gebruik van tekstdelen en enkele beelden in eigen documenten is toegestaan. Dan volstaat een bronvermelding zoals hierboven aangegeven en is het niet toegestaan het logo van Care for Obesity te gebruiken. Maak je gebruik van tekstdelen en/of beelden dan gaan wij ervan uit dat je de juiste teksten en/of beelden gebruikt en deze niet zelf aanpast. Het integraal kopiëren van de volledige tekst en/of alle beelden uit de producten van Care for Obesity in eigen producten is niet toegestaan.

VOORAF 1/2

Het 'Landelijk model ketenaanpak voor kinderen met overgewicht en obesitas' beschrijft een structuur om een lokale ketenaanpak voor kinderen met overgewicht en obesitas in te richten. De bijbehorende handreiking 'Realisatie lokale ketenaanpak voor kinderen met overgewicht en obesitas' beschrijft de stappen die belangrijk zijn bij het ontwikkelen en implementeren van zo'n aanpak. De handreiking helpt initiatiefnemers en projectleiders die met het landelijk model aan de slag willen. In verschillende stappen van de handreiking komt het belang van monitoren naar voren. Maar hoe doe je dat? Met wie? En waar moet je allemaal aan denken? In deze module helpen we je op weg.

Deze module is één van de hulpmiddelen bij de handreiking. In de tekst verwijzen we, als dat relevant is, naar de handreiking of naar de andere hulpmiddelen. We gaan ervan uit dat lezers van deze module bekend zijn met de inhoud van het landelijk model.

VOOR WIE IS DEZE MODULE BEDOELD?

Deze module is vooral bedoeld voor mensen die de opzet en de uitvoering van de monitoring van de ketenaanpak coördineren. Ook anderen die actief betrokken zijn bij het realiseren of verbeteren van een ketenaanpak voor kinderen met overgewicht hebben er baat bij als ze de inhoud van deze module kennen. Denk bijvoorbeeld aan projectleiders ketenaanpak, opdrachtgevers, financiers en onderzoekers.

WAT VIND JE IN DEZE MODULE?

We beschrijven wat we onder een monitor ketenaanpak verstaan en wat een monitor kan opleveren voor verschillende stakeholders. Het monitoren is een cyclisch proces. We lichten toe welke voorbereiding nodig is en welke stappen je doorloopt. We bieden handvatten voor het opzetten en uitvoeren van een monitor en geven voorbeelden voor de inhoud van de monitor.

WAT VIND JE NIET IN DEZE MODULE?

De module is niet bedoeld als handleiding voor een onderzoek naar de (kosten)effectiviteit van de ketenaanpak overgewicht. Ook beschrijft de module niet in detail de inhoud van een lokale monitor. Deze ligt namelijk niet vast, maar wordt afgestemd op de lokale context en behoeften. Hetzelfde geldt voor de meetinstrumenten en -methoden. Een lokaal betrokken onderzoeker kan hierover prima adviseren.

VOORAF 2/2

HOE IS DEZE MODULE OPGEBOUWD?

Deze module bestaat uit vier onderdelen:

1. Kader en definities

We beschrijven wat we bedoelen met een lokale monitor ketenaanpak en we introduceren de verschillende monitorniveaus.

2. Waarom monitoren?

We leggen uit waarvoor monitoren belangrijk is en we verkennen welke belangen diverse stakeholders bij de monitor kunnen hebben.

3. De monitorcyclus

We beschrijven welke voorbereiding nodig is om lokaal een monitorcyclus te starten, en we illustreren en beschrijven de monitorcyclus zelf.

4. Format lokale monitor

We introduceren een format als hulpmiddel voor het starten van een monitorcyclus en geven een voorbeeld van een mogelijke invulling, gebaseerd op de ervaringen in de proeftuinen.

WAT VERDER BELANGRIJK IS

- In de module spreken we over overgewicht, ook als het over obesitas gaat.
- Als we het over ouders hebben, bedoelen we ook eventuele andere verzorgers.
- Met de proeftuinen bedoelen we de acht gemeenten die aan de basis stonden van het landelijk model en de handreiking: Almere, Amsterdam, Arnhem, 's-Hertogenbosch, Maastricht, Oss, Smallerland en Zaanstad.
- Het landelijk model en de handreiking met bijbehorende hulpmiddelen vind je op:
www.ketenaanpakovergewichtkinderen.nl.

KADER EN DEFINITIES 1/2

AFBAKENING LOKALE MONITOR KETENAANPAK

De ketenaanpak en de monitor richten zich op het constateren van overgewicht bij kinderen en op de ondersteuning aan hen en hun gezinnen. De ketenaanpak en de monitor richten zich niet op de lokale collectieve preventie.

LOKALE INBEDDING KETENAANPAK

De ketenaanpak is, als het goed is, ingebed in een lokale integrale aanpak gericht op een gezond gewicht voor alle kinderen (bijvoorbeeld een JOGG-aanpak). Het kan goed zijn dat daarvoor lokaal al een systeem voor monitoring bestaat. In dat geval is het zinvol om bij de organisatie en de inhoud van het bestaande systeem aan te haken of in ieder geval goed met elkaar af te stemmen.

MONITOREN

Met monitoren bedoelen we het ophalen, analyseren en gezamenlijk interpreteren van gegevens en informatie op zo'n manier dat je onderbouwd acties kunt ondernemen. De gegevens kunnen kwantitatief of kwalitatief van aard zijn en afkomstig uit allerlei verschillende bronnen (registraties, dossiers, metingen, vragenlijsten, checklists, interviews, focusgroepen, observaties of persoonlijke verhalen). Monitoren draagt bovendien bij aan een proces van continu leren.

CONTINU LEREN

Door de processen, de effecten en de implementatie van de aanpak te monitoren en te evalueren, kun je een continue leercurve in gang zetten. Zo'n leerproces bestaat uit proberen - evalueren - verbeteren of stopzetten.

Als het functioneren van de ketenaanpak of het resultaat voor de doelgroep tegenvalt, is het belangrijk om met alle betrokkenen na te gaan waar dat aan ligt en wat beter kan. Maar ook het delen van successen is belangrijk. Dit versterkt het draagvlak bij de stakeholders en het enthousiasme voor de aanpak. Ook dat zijn essentiële factoren.

CYCLUS IN ZES STAPPEN

In deze module beschrijven we een monitorcyclus met zes stappen. De eerste drie stappen zijn nodig om de inhoud van de lokale monitor te bepalen en deze goed te organiseren. Het echte monitoren gebeurt in stap vier (Realiseer de monitor) en vijf (Interpreteer de resultaten). In stap zes evalueer je de doorlopen monitorcyclus en kijk je of er aanpassingen nodig zijn. In deze module maken we een onderscheid tussen het monitoren van het **functioneren van de lokale ketenaanpak** en het monitoren van de **resultaten voor de doelgroep**.

FUNCTIONEREN KETENAANPAK

Met het functioneren bedoelen we de structuur- en procesuitkomsten van de ketenaanpak. Bijvoorbeeld de mate van toepassing van het model (wordt de ketenaanpak uitgevoerd zoals beschreven in het landelijk model?), de samenwerking, de inhoud, het bereik, de kwaliteit en de logistiek. Informatie over het functioneren kun je vooral goed gebruiken om de knelpunten te achterhalen en de mogelijkheden om te verbeteren en verder te ontwikkelen.

KADER EN DEFINITIES 2/2

RESULTATEN DOELGROEP

Met resultaten bedoelen we de uitkomsten voor de doelgroep: de kinderen met overgewicht en de gezinnen waarin zij opgroeien. De resultaten kunnen we gebruiken om te zien of lokale doelen worden gehaald, om opvallende verschillen of trends te signaleren en om te kijken of ingezette veranderingen het gewenste resultaat opleveren. We spreken in de module bewust niet van effecten of effectiviteit omdat dat teveel de suggestie wekt dat je de resultaten direct aan de ketenaanpak kunt toeschrijven. In werkelijkheid zijn er, naast de ketenaanpak,

allerlei factoren die de resultaten kunnen beïnvloeden. Denk bijvoorbeeld aan maatschappelijke ontwikkelingen.

MONITORNIVEAUS

In de monitor onderscheiden we vijf niveaus. De niveaus komen terug in het format lokale monitor (figuur 2, hoofdstuk Formats). De eerste vier niveaus geven inzicht in het functioneren van de lokale ketenaanpak. Het vijfde niveau geeft informatie over de resultaten voor de doelgroep.

MONITORNIVEAUS

1. Ketenontwikkeling

Dit niveau geeft informatie over de implementatie, de organisatie, de inhoud en de ontwikkeling van de ketenaanpak. Bijvoorbeeld over het commitment van de deelnemende organisaties, de mate waarin afspraken zijn gemaakt, het aantal partners in de keten en de mate waarin kennisdeling en monitoring structureel onderdeel zijn van de ketenaanpak.

2. Interprofessionele samenwerking

Dit niveau geeft informatie over de samenwerking en de taakverdeling tussen de uitvoerende professionals in de keten. Bijvoorbeeld de ervaren kwaliteit van de samenwerking en het aantal contacten tussen professionals.

3. Ondersteuning en zorg

Dit niveau geeft informatie over de kwaliteit en de samenhang van de ondersteuning en zorg in de keten (op casus- / uitvoeringsniveau). Gegevens op dit niveau zeggen iets over begeleiders, programma's en

interventies. Denk aan de tevredenheid van ouders en kinderen over de begeleiding en de mate waarin zij ervaren dat er maatwerk wordt geleverd.

4. Casusregie en logistiek

Dit niveau zegt iets over de coördinatie van de ondersteuning en zorg en over de 'cliëntstromen'. Je kunt dan denken aan de mate waarin cliëntgegevens en zorgplannen gedeeld worden, het aantal gesignaleerde en begeleide kinderen, wachttijden, verwijzingen, uitval en begeleidingsroutes.

5. Kind en gezin

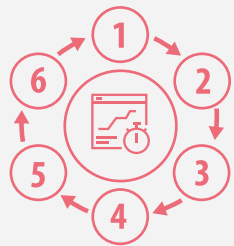
Dit niveau geeft informatie over de doelgroep: de kinderen en de gezinnen waarin zij opgroeien. Voorbeelden op kindniveau: kwaliteit van leven, BMI, leefstijl en psychosociale gezondheid. Voorbeelden op gezinsniveau: zelfmanagement, gezondheids- en opvoedvaardigheden van de ouders en de mate waarin zij gebruik maken van hun sociale netwerk.

HOME

STAKEHOLDERS

MONITORCYCLUS

FORMATS

STAKEHOLDERS

Bij een lokale ketenaanpak zijn verschillende groepen stakeholders te onderscheiden. Een opsomming van deze groepen vind je in het Hulpmiddel Format Stakeholdersanalyse. Hieronder omschrijven we het belang van monitoring voor de belangrijkste stakeholders.

- **Voor de projectleider of ketenregisseur**
De projectleider kan de lokale monitor gebruiken om de kwaliteit in de keten te bewaken, om knelpunten op te sporen en om te controleren of doelstellingen gehaald worden. De projectleider kan (in overleg met opdrachtgever) acties uitzetten om de ketenaanpak te verbeteren en verder te ontwikkelen. De projectleider gebruikt de monitor ook om via of namens de opdrachtnemer verantwoording af te leggen aan de opdrachtgever en financier.
- **Voor de opdrachtgever(s) en financier(s)**
Opdrachtgevers en financiers zullen van de opdrachtnemer een terugkoppeling willen over de inzet en de behaalde resultaten bij het realiseren van de keten. De informatie uit de monitoring kan gebruikt worden als onderbouwing om de opdracht voort te zetten, uit te bouwen of - zo nodig - bij te stellen.
- **Voor de opdrachtnemer**
De opdrachtnemer heeft de informatie uit een lokale monitor nodig om zijn opdracht zo goed mogelijk uit te voeren (kwaliteitsbewaking en bijsturing) en om zijn inzet te verantwoorden aan opdrachtgevers en financiers.

- **Voor de ketenpartners en ketenprofessionals**

De monitor geeft de betrokken organisaties en professionals inzicht in het functioneren van de keten en de (gezamenlijk) behaalde resultaten voor de doelgroep. Zij kunnen dan samen met de projectleider zoeken naar mogelijkheden voor verbetering en verdere ontwikkeling, bijvoorbeeld door nieuwe afspraken te maken of te besluiten tot een gezamenlijke scholing.

- **Voor kinderen en gezinnen**

De kinderen met overgewicht en de gezinnen waarin zij opgroeien hebben indirect belang bij de monitor. Deze is tenslotte bedoeld om door kwaliteitsbewaking en gerichte verbeteracties hun ondersteuning en zorg te verbeteren.

- **Voor overige geïnteresseerden**

Projectleiders, onderzoekers, JOGG-regisseurs, overige lokale, regionale en landelijke beleidsmakers en professionals van lokale, regionale of landelijke organisaties met beroepsmatige interesse kunnen de informatie uit de monitor gebruiken om na te gaan of lokale, regionale en landelijke doelstellingen behaald worden, om de opzet van een lokale ketenaanpak in bijvoorbeeld een eigen regio te onderbouwen en om van elkaar te leren.

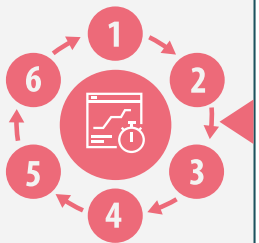
Het identificeren van de lokale stakeholders en het in kaart brengen van hun informatiebehoefte zijn belangrijke stappen in de monitorcyclus.

HOME

STAKEHOLDERS

MONITORCYCLUS

FORMATS

DE MONITORCYCLUS 1/2

KOPPELING MET DE HANDREIKING

De handreiking 'Realisatie lokale ketenaanpak voor kinderen met overgewicht en obesitas' beschrijft de eerste twee fasen van de ontwikkeling van een lokale ketenaanpak. In fase 1 'Initiatief nemen en ontwerpen' worden plannen en afspraken voor een lokale ketenaanpak gemaakt. In fase 2 'Experimenteren en uitvoeren' start je op kleine schaal in een experiment met het uitvoeren van een lokale ketenaanpak en breid je dit uit na afronding van het experiment. Fase 3 'Uitbouwen en monitoren' en fase 4 'Verduurzamen en transformeren' zijn in de handreiking nog niet uitgewerkt, omdat daar in de proeftuinen nog onvoldoende ervaring mee is opgedaan. De handreiking beschrijft per fase welke stappen je moet nemen om een lokale ketenaanpak te realiseren. Bij het beschrijven van de monitorcyclus verwijzen we naar deze stappen.

VOORBEREIDING

Voordat de monitorcyclus kan starten, zijn afspraken nodig over de organisatie en financiering van de monitor, over het gewenste tijdpad en over het eigenaarschap en beheer van de monitorgegevens. Deze afspraken worden gemaakt door de opdrachtgever en opdrachtnemer van de lokale ketenaanpak. De afspraken worden opgenomen in het projectplan (Handreiking fase 1, stap 4: Bepaal wat nodig is). Het is goed om bij iedere monitorcyclus na te gaan of de afspraken gelijk blijven of moeten worden aangepast.

COÖRDINATOR MONITORCYCLUS

De coördinatie van de monitorcyclus kan belegd worden bij de projectleider van de ketenaanpak of bij een onderzoeker. Als de coördinatie wordt belegd bij een onderzoeker, is het aan te raden om deze al vroeg bij de projectorganisatie te betrekken (fase 1, stap 7: Richt het project in met de juiste mensen). Dit zorgt ervoor dat de onderzoeker goed op de hoogte is van het project en korte lijntjes heeft met de projectleider, de opdrachtgever en de andere stakeholders. Zo faciliteer je een goede afstemming en bevorder je het draagvlak voor de monitorcyclus en het gebruik van de resultaten.

DE EERSTE MONITORCYCLUS

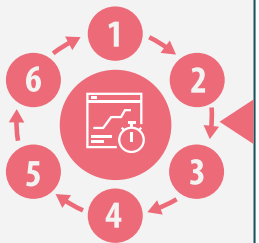
Monitoren is een cyclisch proces. De doorlooptijd van een cyclus kun je het beste afstemmen op de lokale projectplannen. De eerste monitorcyclus start in fase 1, wanneer je in het projectplan beschrijft hoe je het experiment wil evalueren (fase 1, stap 4: Bepaal wat nodig is). De uitvoering van de monitor start in fase 2, parallel aan de uitvoering van het experiment (fase 2, stap 1: Probeer uit en leer en fase 2, stap 2: Ga na of het werkt). In de eerste monitorcyclus ligt de nadruk waarschijnlijk op het functioneren van de ketenaanpak en minder op de resultaten voor de doelgroep. Lukt het de ketenaanpak uit te voeren? Wat moet er nog geregeld worden? Je organiseert evaluatiegesprekken met betrokkenen om van hun ervaringen te leren.

HOME

STAKEHOLDERS

MONITORCYCLUS

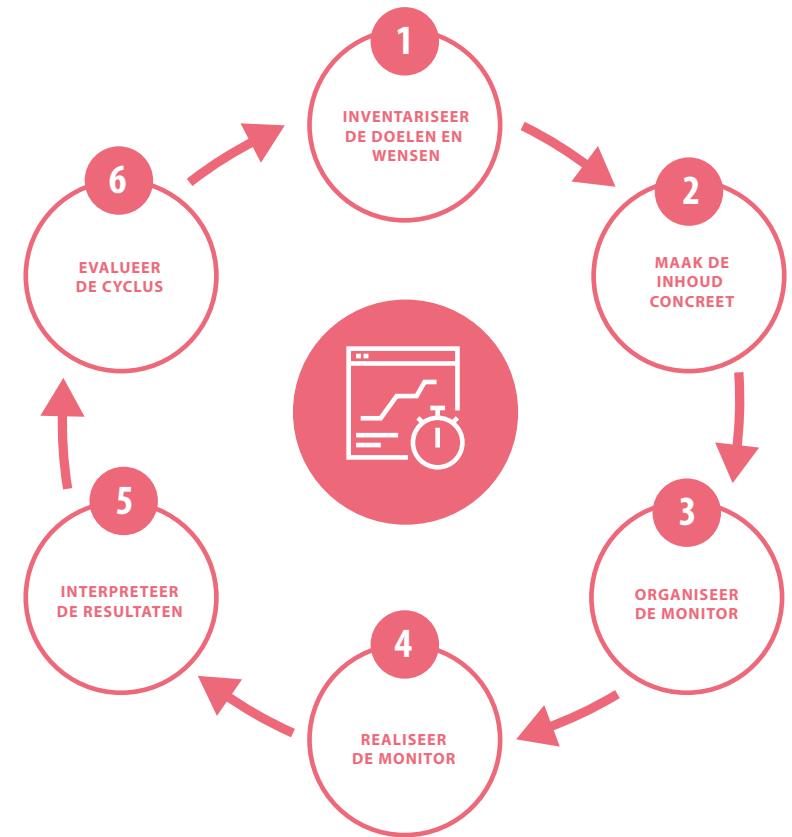
FORMATS

DE MONITORCYCLUS 2/2

In figuur 3 (hoofdstuk Formats) zie je een voorbeeld van monitoring van het experiment. Voor het monitoren zelf geldt in deze fase - net als voor de aanpak - dat het belangrijk is om ervaring op te doen en daarvan te leren.

DE TWEEDE MONITORCYCLUS

Als de werkwijze is verbeterd en verstevigd kan de ketenaanpak worden uitgebreid (fase 2, stap 5: Breid de lokale ketenaanpak uit). Dit is een goed moment om een tweede monitorcyclus te starten, omdat er in deze fase waarschijnlijk sprake is van nieuwe stakeholders en van nieuwe wensen en belangen. Door alle stappen uit de cyclus opnieuw goed te doorlopen, leg je een stevige basis voor de inbedding van monitoring als structureel onderdeel van de lokale ketenaanpak. De monitoring richt zich dan zowel op het functioneren van de lokale keten als op de resultaten voor de doelgroep. In figuur 4 (hoofdstuk Formats) zie je een voorbeeld van een structurele monitorcyclus van de lokale ketenaanpak.

MONITORCYCLUS

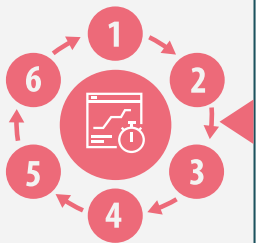
Figuur 1. Lokale monitorcyclus

HOME

STAKEHOLDERS

MONITORCYCLUS

FORMATS

Inventariseer de doelen en wensen

WAT DEZE STAP OPLEVERT

Inzicht in de gewenste uitkomstmaten.

MET WIE

De coördinator monitoring, de projectleider ketenaanpak en relevante stakeholders. Betrek van de stakeholders in ieder geval opdrachtnemer, opdrachtgever(s) en financier(s) en waar mogelijk ook vertegenwoordigers van andere ketenpartners.

ACTIVITEITEN BIJ DEZE STAP

1. Inventariseer wie de belangrijkste stakeholders zijn en wat zij de komende projectperiode met de ketenaanpak willen bereiken. Gebruik hiervoor de informatie die je in fase 1, stap 2 en 3 hebt verzameld (Maak een startfoto en Breng de gewenste situatie in beeld). Om de doelen goed te monitoren kan het nodig zijn ze met de stakeholders verder uit te werken. Vaak zijn de doelen in het projectplan nog (te) globaal geformuleerd. Bedenk dat je doelen kunt formuleren op meerdere monitorniveaus, dus zowel voor het functioneren van de ketenaanpak als voor de resultaten.
2. Inventariseer de informatiebehoefte van de stakeholders. Welke informatie hebben zij nodig, waarvoor en wanneer? Waarschijnlijk zijn er meer wensen en belangen dan alleen het monitoren van de doelen. Zo staat in de experimentfase waarschijnlijk vooral de vraag naar informatie over de implementatie en verbetermogelijkheden centraal.

3. Vertaal de wensen naar gewenste uitkomstmaten (tevredenheid, samenwerking, instroom, kwaliteit van leven et cetera). Het gaat om een eerste inventarisatie. Pas in een latere fase bepaal je welke uitkomsten je gaat monitoren en hoe je dat doet.
4. Inventariseer de wensen die gebaseerd zijn op ervaringen uit de voorgaande monitorcyclus (als deze is uitgevoerd). Mogelijk zijn daaruit wensen voor nieuwe of andere informatie naar voren gekomen. Neem deze mee in je inventarisatie.
5. Prioriteer de wensen. Als er veel verschillende wensen zijn kan het nodig zijn om ook de uitkomstmaten te prioriteren. Probeer dit samen met de stakeholders te bepalen.

TIPS

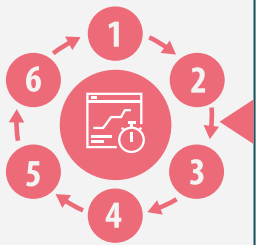
Gebruik voor het inventariseren en prioriteren het format lokale monitor (figuur 2, hoofdstuk Formats).

HOME

STAKEHOLDERS

MONITORCYCLUS

FORMATS

Maak de inhoud concreet 1/2

WAT DEZE STAP OPLEVERT

Overzicht van op te nemen indicatoren.

MET WIE

De coördinator monitoring, de projectleider ketenaanpak, de onderzoeker.

ACTIVITEITEN BIJ DEZE STAP

1. Maak de belangrijkste doelen op de verschillende monitorniveaus concreet, bij voorkeur SMART:
 - Specifiek:
Wat wil je precies bereiken en bij wie? Heeft je doel bijvoorbeeld betrekking op 'alle kinderen met overgewicht in de gemeente' of op 'alle kinderen met overgewicht die in beeld zijn bij een centrale zorgverlener'?
 - Meetbaar:
Je kunt je doel formuleren als een gewenste verandering (% tevreden ouders neemt toe van 70% tot 80%), een gewenste norm (% tevreden ouders is minstens 80%) of een relatieve uitkomst (% tevreden ouders in wijk West is minstens gelijk aan het gemiddelde % tevreden ouders in de hele gemeente). Bij de eerste formulering is een goede 0-meting nodig.

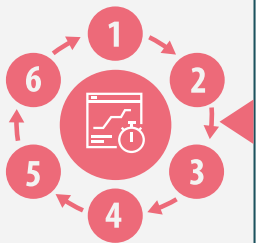
- Acceptabel:
Door je stakeholders te betrekken bij het formuleren van de doelen bevorder je het draagvlak en zorg je ervoor dat de doelen geaccepteerd worden.
 - Realistisch:
Wees ambitieus, maar wel realistisch. Soms kun je gegevens uit voorgaande jaren, uit andere wijken of een regionaal of nationaal gemiddelde gebruiken om te bepalen wat realistisch is.
 - Tijdgebonden:
Dit hoeft niet voor ieder doel hetzelfde te zijn. Je kunt korte- en langetermijndoelen formuleren. Sluit waar mogelijk aan bij de informatiebehoefte van de stakeholders, het tijdsplan van de monitorcyclus en de projectplannen.
2. Specificeer de geprioriteerde uitkomstmaten. Als indicator voor 'samenwerking' kies je bijvoorbeeld 'het aantal contacten tussen de centrale zorgverlener en de huisarts in het afgelopen jaar'. Voor sommige uitkomstmaten (zoals het functioneren van de ketenaanpak, de kwaliteit van leven van de kinderen of het functioneren van een centrale zorgverlener) zijn meetinstrumenten of voorbeelden beschikbaar. Als deze aansluiten bij wat jij nodig hebt, kun je daar gebruik van maken en hoef je je uitkomst niet verder te specificeren.

HOME

STAKEHOLDERS

MONITORCYCLUS

FORMATS

Maak de inhoud concreet 2/2

3. Overweeg of een 0-meting nodig is. Dat hoeft niet als je al goede basis- of normgegevens hebt of als je ervoor kiest om te evalueren op ervaren resultaat (bijvoorbeeld 'In hoeverre zit uw kind door de geboden ondersteuning beter in zijn vel?').
4. Bepaal ten slotte of het haalbaar is om de gewenste indicatoren te verzamelen. Zijn er geschikte meetinstrumenten beschikbaar? Zijn er aan het gebruik van de meetinstrumenten (licentie)kosten verbonden? Kun je de gegevens verzamelen zonder de doelgroep of professionals te veel te belasten? Zijn de registratiesystemen goed ingericht? Kun je (eventueel via een systeembeheerder) beschikken over de inhoud van de registratie? En kun je de registratie als dat nodig is ook aanpassen?

TIPS

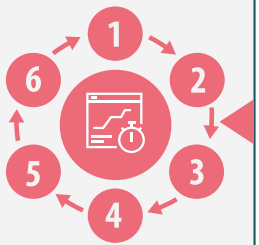
- Gebruik voor het concreet maken van je doelen het format lokale monitor (figuur 2, hoofdstuk Formats). Realiseer je dat je te maken kunt krijgen met verschillende registratiesystemen waar je niet altijd even makkelijk informatie uit kunt of mag halen. De kwaliteit van de registraties is vaak niet optimaal en je hebt waarschijnlijk beperkt zeggenschap over gewenste aanpassingen. Overleg met systeembeheerders en een functionaris gegevensbescherming over wat wel en niet mogelijk is.
- Houd rekening met regels over het verzamelen en verwerken van persoonsgegevens (AVG).

HOME

STAKEHOLDERS

MONITORCYCLUS

FORMATS

Organiseer de monitor 1/2

WAT DEZE STAP OPLEVERT

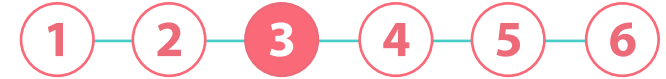
Een uitvoeringsplan voor de nieuwe monitorcyclus.

MET WIE

De coördinator monitoring, de projectleider ketenaanpak, de onderzoeker.

ACTIVITEITEN BIJ DEZE STAP

1. Werk uit hoe je de indicatoren gaat verzamelen. Welke methode is geschikt? Wie en wat heb je erbij nodig? Heb je informatie nodig van of over iedereen of is een steekproef voldoende?
2. Maak een planning. Wat doe je eerst? Houd rekening met de wensen van de stakeholders. Zorg dat zij op tijd over informatie kunnen beschikken die relevant is voor het nemen van een bepaalde beslissing.
3. Maak een uitvoeringsplan waarin je de inhoud, methode en planning van de monitorcyclus beschrijft. Beschrijf hierin ook hoe je de informatie met de verschillende stakeholders wilt delen. Houd rekening met afspraken over de inzet en het budget voor de monitoring.

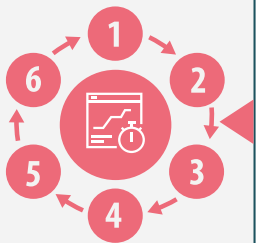
4. Check of er draagvlak is voor je uitvoeringsplan. Presenteer je plannen in de projectgroep of vraag de belangrijkste stakeholders om feedback.
5. Zorg voor een goede voorbereiding en informeer en instrueer de mensen van wie je iets verwacht. Bij registraties of metingen is dit essentieel voor een goede kwaliteit en vergelijkbaarheid van de gegevens.

HOME

STAKEHOLDERS

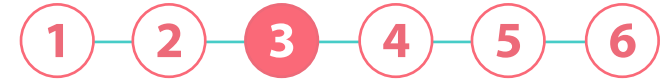

MONITORCYCLUS

FORMATS

Organiseer de monitor 2/2

TIPS

Voor monitoren van het functioneren van de ketenaanpak

- Houd de monitor eenvoudig, beperk je tot wat echt nodig is en belast professionals niet teveel.
- Maak gebruik van het hulpmiddel Quickscan ketenaanpak. Dit hulpmiddel geeft informatie over het functioneren van de ketenaanpak op acht domeinen en is speciaal ontwikkeld voor de ketenaanpak overgewicht bij kinderen.

Voor monitoren van de resultaten voor de doelgroep

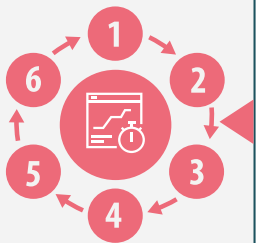
- Beperk de doelgroep zoveel mogelijk tot de kinderen die in beeld zijn bij de centrale zorgverlener.
- Haal informatie over de doelgroep zoveel mogelijk op bij de centrale zorgverlener en zo min mogelijk bij ketenprofessionals en bij de doelgroep zelf.
- Gebruik waar mogelijk alleen gegevens op groepsniveau in plaats van individuele gegevens.
- Gebruik bij voorkeur gegevens die voor de individuele begeleiding toch al worden verzameld of die daarbij een toegevoegde waarde hebben.
- Belast het kind en het gezin niet teveel met interviews, vragenlijsten en metingen.
- Houd rekening met regels over het verzamelen en verwerken van persoonsgegevens (AVG).

HOME

STAKEHOLDERS

MONITORCYCLUS

FORMATS

Realiseer de monitor

WAT DEZE STAP OPLEVERT

Een overzichtelijke presentatie van de verzamelde gegevens.

MET WIE

De coördinator monitoring, de projectleider ketenaanpak, de onderzoeker.

ACTIVITEITEN BIJ DEZE STAP

1. Volg je uitvoeringsplan voor het verzamelen van de gegevens. Controleer of alles volgens plan verloopt, stel bij waar nodig en zorg dat je bereikbaar bent voor vragen.
2. Analyseer de gegevens om er de informatie uit te halen die je nodig hebt. Je controleert de kwaliteit van je gegevens en vat deze op een zinvolle manier samen. Afhankelijk van de onderliggende vraag vergelijk je de gegevens met een voorgaand jaar, tussen wijken, tussen groepen of met een vooraf bepaalde andere norm.
3. Maak een overzichtelijke presentatie van de opgehaalde informatie. De gewenste vorm(en) heb je besproken met de stakeholders en opgenomen in je uitvoeringsplan. Je kunt de informatie presenteren in een rapport, factsheet, (digitaal) magazine, filmpje, website of 'standaard' presentatie. Vaak zal het een combinatie zijn, omdat je te maken hebt met verschillende soorten informatie en verschillende doelen en doelgroepen die met de informatie aan de slag willen.

4. Deel de informatie met relevante stakeholders.

TIPS

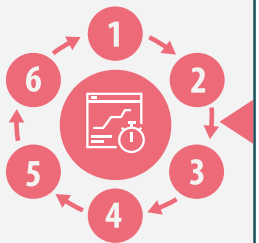
Kijk of er in je organisatie mensen zijn die je kunnen helpen met een goede presentatie. Overleg bijvoorbeeld eens met een afdeling communicatie.

HOME

STAKEHOLDERS

MONITORCYCLUS

FORMATS

Interpreteer de resultaten

WAT DEZE STAP OPLEVERT

Inzicht in het functioneren van de lokale ketenaanpak en mogelijkheden voor verbetering.

MET WIE

De coördinator monitoring, de projectleider ketenaanpak, de onderzoeker en de stakeholders.

ACTIVITEITEN BIJ DEZE STAP

1. Plan een of meerdere bijeenkomsten met de stakeholders om de resultaten te bespreken. Bedenk goed wie je hier allemaal bij wilt hebben. Betrek waar mogelijk ook vertegenwoordigers uit de doelgroep zelf.
2. Bespreek de informatie met de verschillende stakeholders. Check eerst of de gepresenteerde informatie voor iedereen duidelijk is en ga er dan over in gesprek. De informatie krijgt daardoor namelijk pas echt betekenis. Waarom worden doelen wel of niet gehaald? Waarom is de samenwerking in wijk West beter dan in wijk Oost?
3. Besteed in de discussie ook aandacht aan de essentiële factoren, zeker als de resultaten tegenvallen. Is de ketenaanpak goed ingebed in een integrale aanpak? Is de gemeente betrokken? Is er voldoende leiderschap, sturing en draagvlak bij de deelnemende organisaties en professionals? En niet onbelangrijk, is er (nog) voldoende energie en enthousiasme?

4. Formuleer samen de conclusies en de daaruit voortkomende (verbeter)acties. Spreek af wie met welke acties aan de slag gaan (fase 2, stap 3: Voer verbeteringen door).
5. Bespreek ten slotte met wie en hoe je de resultaten en conclusies wilt delen, bijvoorbeeld door een persbericht of een presentatie voor de stakeholders. Bespreek ook of er successen zijn die je samen kunt vieren.

TIPS

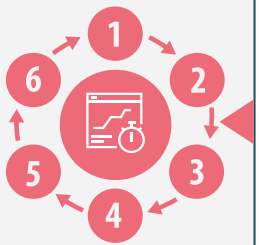
Bereid de bijeenkomst goed voor. Zoek een geschikt moment en een leuke locatie. Bedenk een geschikte werkvorm, zorg voor een hapje en een drankje en eventueel een vergoeding voor de deelnemers.

HOME

STAKEHOLDERS

MONITORCYCLUS

FORMATS

Evalueer de cyclus

WAT DEZE STAP OPLEVERT

Inzicht in verbetermogelijkheden van de lokale monitor.

MET WIE

De coördinator monitoring, de projectleider ketenaanpak, de onderzoeker en de stakeholders.

ACTIVITEITEN BIJ DEZE STAP

1. Bespreek met alle betrokkenen of er verbeterpunten zijn voor de monitor. Hoe verliep het verzamelen van de gegevens en hoe was de kwaliteit van de gegevens? Heeft de monitor voor de stakeholders opgeleverd wat zij nodig hadden? Hoe verliep de communicatie en de afstemming? Was er voldoende tijd en budget?
2. Documenteer de resultaten van de evaluatie. Deze neem je mee als input voor de volgende monitorcyclus.

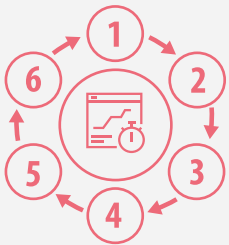

HOME

STAKEHOLDERS

MONITORCYCLUS

FORMATS

FORMATS

Het format lokale monitor (figuur 2, hoofdstuk Formats) biedt houvast en structuur bij het opzetten van een lokale monitor. Het format combineert de vijf monitorniveaus met de eerste drie stappen van een monitorcyclus. Invullen van het format helpt om per niveau stil te staan bij doelen, belangen en de gewenste inhoud van de monitor.

VOORBEELD FORMAT

In figuur 3 en 4 (hoofdstuk Formats) geven we een fictief voorbeeld van een mogelijke invulling van het format voor respectievelijk de experimentfase (eerste monitorcyclus) en de monitoring van de ketenaanpak wanneer deze al wat verder is ontwikkeld (tweede en volgende monitorcycli). De voorbeelden zijn gebaseerd op de input uit de acht proeftuinen.

Veel gemeenten zullen zich kunnen vinden in de geformuleerde doelen en informatiebehoeften in de voorbeelden. We raden je echter nadrukkelijk aan om deze doelen niet zomaar over te nemen, maar om de eerste stappen uit de monitorcyclus expliciet met de stakeholders te doorlopen, de inhoud van het format aan te passen aan jouw lokale context en de lokale behoeften en de inhoud concreet en specifiek te maken. Op die manier ontstaat maatwerk dat aansluit bij de lokale behoeften van de stakeholders en daarmee betrokkenheid bij de inhoud van de monitor. Het is ook niet de bedoeling om alle vakjes in te vullen. Maak afgewogen, onderbouwde keuzes en beperk je tot de belangrijkste gegevens. De kwaliteit van je informatie is belangrijker dan de kwantiteit.

TIPS

Je kunt het format indien gewenst uitbreiden met informatie over de organisatie van de monitor, bijvoorbeeld door een kolom voor de planning toe te voegen.

Niveau	Doelen lokale ketenaanpak	Informatiebehoefte stakeholders	Gewenste uitkomstmaten/ indicatoren	Gekozen instrumenten/ methoden
Ketenontwikkeling				
Interprofessionele samenwerking				
Ondersteuning en zorg				
Casusregie en logistiek				
Kind en gezin				

Figuur 2. Format lokale monitor ketenaanpak

Niveau	Doelen lokale ketenaanpak	Informatiebehoefte stakeholders	Gewenste uitkomstmaten/ indicatoren	Gekozen instrumenten/ methoden
Ketenontwikkeling	Inrichten, uitproberen en verbeteren van de lokale ketenaanpak Ophalen van (eerste) succesverhalen	Inzicht in draagvlak voor de ketenaanpak	Draagvlak bij bestuurders, managers en professionals van de gemeente en deelnemende (zorg)organisaties	Evaluatiegesprekken met bestuurders, managers en professionals
		Inzicht in scholingsbehoefte professionals	Scholingsbehoeften professionals	
Interprofessionele samenwerking		Inzicht in hoe de samenwerking verloopt	Tevredenheid met rol- en taakverdeling Ervaringen met samenwerking	Evaluatiegesprekken met professionals
Ondersteuning en zorg		Inzicht in eerste ervaringen met de nieuwe werkwijze	Ervaringen van professionals met ondersteunende hulpmiddelen Ervaringen van cliënten met de nieuwe werkwijze	Evaluatiegesprekken met professionals Interviews met de doelgroep
Casusregie en logistiek		Inzicht in hoe de rol van centrale zorgverlener wordt ingevuld	Mate waarin taken centrale zorgverlener worden uitgevoerd	Checklist taken centrale zorgverlener Evaluatiegesprekken met centrale zorgverlener
		Inzicht in tevredenheid doelgroep met regie en logistiek	Tevredenheid doelgroep	Tevredenheidspeiling doelgroep
	Inzicht in bereik	Aantal bereikte gezinnen	Registratie instroom bij centrale zorgverlener	
Kind en gezin		Inzicht in cliëntervaringen	Ervaren effect van de begeleiding	Focusgroep met ouders

Figuur 3. Ingevuld voorbeeld Format lokale monitor ketenaanpak voor monitoring tijdens het experiment (eerste monitorcyclus)

* In het format kun je de geïnventariseerde doelen, wensen en uitkomstmaten opnemen en de manier waarop je de informatie wil verzamelen.

Niveau	Doelen lokale ketenaanpak	Informatiebehoefte stakeholders	Gewenste uitkomstmaten/ indicatoren	Gekozen instrumenten/ methoden
Ketenontwikkeling	In [jaartal] willen we de ketenaanpak uitbreiden met minstens 3 nieuwe organisaties	Inzicht in ontwikkeling lokale ketenaanpak en doorgroeimogelijkheden*	Ketenontwikkeling op verschillende domeinen	Quickscan ketenaanpak
Interprofessionele samenwerking	Ketenprofessionals stemmen bij overgewicht casuïstiek vaker af met andere professionals			
Ondersteuning en zorg	Gebruikers zijn tevreden over de begeleiding: Minstens 80% van de gezinnen die begeleid zijn door een centrale zorgverlener is tevreden Het aanbod is voldoende divers om maatwerk te leveren		Rapportcijfer voor tevredenheid ouders en kinderen	Korte evaluatie per mail
Casusregie en logistiek	De rol van centrale zorgverlener wordt goed uitgevoerd De uitval is lager dan 30%	Inzicht in hoeveel kinderen bereikt zijn	Mate van uitvoeren taken centrale zorgverlener Aantal kinderen bij wie door CZV een brede anamnese is afgenomen	Korte evaluatie per mail Checklist taken centrale zorgverlener Turven door CZV gedurende half jaar
Kind en gezin	Verbetering in het welzijn van het kind Bij minstens 50% van de kinderen die in beeld zijn bij de centrale zorgverlener verbetert de kwaliteit van leven Duurzame verbetering in gezonde leefstijl Gezinnen zijn in staat zelf de regie te nemen		Kwaliteit van leven	Vragenlijst Kwaliteit van leven (PedsQL en/of IWQOL)

Figuur 4. Ingevuld voorbeeld Format lokale monitor ketenaanpak voor monitoring na het experiment

* In het format kun je de geïnventariseerde doelen en wensen opnemen. Doelen en uitkomsten met prioriteit (in dit voorbeeld vetgedrukt) kun je verder uitwerken en vertalen naar indicatoren en meetmethoden.

MEELEESLIJST

Anne Claessens MSc - Amsterdam
Janine Carels - Almere
Sanne Hamers - Maastricht
Edith van den Hanenberg - Oss
Johan Koehoorn - Zaanstad
Nina Meels MSc - Arnhem
drs. Ineke Moerman, arts M&G – Almere
Jolanda Pete Németh MSc - 's-Hertogenbosch
Karin Smit-Ruiter MSc - Arnhem
Jannemieke van Swaay - Oss
drs. Thea Swierstra - Smallerland
Marianne van der Velde MSc - Amsterdam
drs. Fleur Verkade - Maastricht
Ylse van Wieren - Smallerland
Leandra Koetsier MSc - C4O / VU Amsterdam
drs. Judith Stroo - C4O / VU Amsterdam

OVER DEZE UITGAVE

Deze module, de handreiking en het bijbehorende landelijk model zijn digitaal verkrijgbaar via www.ketenaanpakovergewichtkinderen.nl. Daar staan steeds de meest recente versies.

www.ketenaanpakovergewichtkinderen.nl

www.partnerschapovergewicht.nl/C4O

info@ketenaanpakovergewichtkinderen.nl

DISCLAIMER

De Module monitoring is zorgvuldig samengesteld. Care for Obesity aanvaardt geen aansprakelijkheid voor of door onjuist gebruik van deze producten en de mogelijke schade die daaruit kan voortvloeien. Aan de inhoud kunnen geen rechten worden ontleend. Je bent zelf verantwoordelijk voor een juiste naleving van wetten en regels. Wij wijzen je in het bijzonder op een juiste omgang met persoonsgegevens volgens de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Ook zijn wij niet verantwoordelijk voor de inhoud en actualiteit van websites of andere bronnen waar wij naar verwijzen. Deze dienen slechts ter illustratie.

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

